

MIQUEL SERRA

PENDENTS QUE ARRIBIN
ELS CONQUERIDORS

Empúries

narrativa

Miquel Serra
Pendants
que arribin
els conqueridors

Editorial Empúries

Barcelona

Primera edició: febrer del 2021

© Miquel Serra Sansó, 2021

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.
Editorial Empúries
Diagonal, 662-664 – 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.editorialempuries.cat

Fotocomposició: Realització Planeta
DIPÒSIT LEGAL: B. 1.433-2021
ISBN: 978-84-17879-73-0

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra requereix l'autorització escrita de l'editor; la llei preveu sancions per als infractors.

Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment de l'obra, podeu sol·licitar permís al Centro Español de Derechos Reprográficos, a través del portal www.conlicencia.com

o bé trucant als telèfons 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Tots els drets reservats.

TAULA

Un esperit alt,	9
Vides mal cantades,	25
És cert que la vida cansa,	31
Nit de Reis,	45
Cooperativa,	47
Tarjei Skram,	57
Darreres voluntats,	89
Maître affineur,	91
De visita a la Capistrano de Palma («Per primera i darrera vegada, m'has sentit bé?», li diu a l'esposa tornant dins el cotxe),	135
Onanistes,	139
Dubaiken,	157
Rei meu de sucre,	197
Les rutes de Moondog,	199

UN ESPERIT ALT

Fins als tretze anys vaig viure a Inca, a un quart pis amb unes vistes completes de la serra de Tramuntana. Em podia passar hores a la petita terrassa jugant, decidit a aprofitar el moment en què pogués volar (els superherois de la televisió eren bastant majors que jo) i remuntar el perfil de teulades i cims banyats de llum filtrada en el moment que el sol s'hi amagava per darrere. M'entretenia apuntant sobre cotxes o vianants a base d'escopitades, fent volar avions de paper a les cotxeries de l'enfront. Al xaflant de davant hi havia un altre edifici, alt com el nostre però aïllat, una mola recta i silenciosa. Vist des de ca nostra impressionaven les seves dimensions, em semblava desproporcionat i fred. Li escrutava els interiors sense acabar d'entendre que s'hi pogués dur una vida normal a dins. L'estació de tren queia molt prop i també la fàbrica de galletes Quely, que emetia una olor dolça que t'arribava a l'estómac.

Hi estàvem bé, al pis. Hi entrava llum de pertot. Els meus pares havien fet canviar la cuina sobre els plànols afegint un petit desnivell i rajoles amb formes circulars, de manera que semblava un poc que estàvem a una casa de camp. Mon pare també havia cons-

truit una jardinera d'obra i l'havia omplit de plantes d'interior sanes i vigoroses, com el ficus de fulla rissada que creuava per damunt el finestral ample. Quan vam partir per no tornar, les plantes es van quedar allà, immòbils dins la sala buida, com un amarg testimoni del que no va poder ser.

De llavors ençà està llogat, fa molts d'anys. Les poques vegades que hi torn me sorprèn per com de petit ho trob: la bugaderia minúscula, el bany on anàvem en Joan i jo, l'habitació de la música. Li dèiem així perquè en Joan es va fer seu el tocadiscs i molt aviat dos dels mobles per a llibres estaven ocupats de vinils arreplegats de col·leccions desateses de familiars o adquirits per correspondència. Allà tocava la guitarra que li van comprar i gravava un caramull de cançons seves, molt xules, amb els pots com a timbals, el radiador que feia de *right*, i les cintes, el pòster de Police o la fotocòpia acolorida a mà dels Beatles. Ara hi entres i la màgia sembla que no ha existit mai, totalment desplaçada pels hàbits d'altra gent.

Cada dia i cada horabaixa anàvem caminant fins a La Salle; per arribar-hi havies de travessar unes illes de cases poblades de gitanos, l'ajuntament i el teatre Principal. Pel camí solies trobar-te companys, però l'únic que m'ha quedat gravat d'aquells trajectes va ser veure la notícia de l'assassinat d'en Lennon a un diari exposat a una papereria. La foto del *White Album*. Jo tenia cinc anys, vols dir? Fa temps que em deman si realment ho vaig veure o m'he cregut la petita il·lusió de copsar la rellevància del fet i que, de

l'única forma que podia, vaig ser capaç de «viure el moment».

A La Salle no vaig fer amistats perdurables. Al que tenia pel meu millor amic, en Kiko Rodríguez, no l'he tornat a veure des del dia que partírem, fa trenta anys. Son pare era operari a la Quely, un home dominat pels atacs histèrics de la mare, extremenya d'origen, qui sols tenia ulls per a la filla petita i que havia reclòs el meu amic i els seus dos germans grans dins un dormitori tan diminut que fins i tot jo em feia espants. A en Kiko li agradaven els còmics d'en Joan que hi havia al pis, recreàvem escenes de lluita de les sèries del moment, ens terroritzaven els cans amollats, enceníem mistos pel carrer, fèiem dobles a les màquines. Era amable, condescendent, mal estudiant i es notava que tenia temor a la mare, totalment condicionat per ella, permanentment atemorit com un ca de canera. Ma mare l'apreciava, com als altres que venien, en Navarrete, en Toni Ferrer, en Xama.

Però els vincles amb tots ells estaven plens d'interrupcions perquè els caps de setmana i les festes, sense excepció, els passàvem a Manacor, d'on érem originàriament. Vivíem a Inca perquè mon pare estava destinat a l'oficina d'Extensió Agrària d'allà i teníem el futur posat en el dia que s'obriria una plaça i poder tornar a Manacor.

Així, les excursions, els dinars, les celebracions sempre van ser amb la família o amb els seus amics de joventut. Cada dissabte matí partíem cap allà i el ritual no ballava gaire. La carretera solia estar buida,

dins el cotxe en Joan i jo no paràvem quiets fins que vomitàvem la llet, arribàvem a temps per dinar a cals padrins Serra, després tocaven les carreres de trot, mirar la tele i dormir a cals padrins Sansó, tots ple-gats dins una habitació humida. Passàvem el diu-menge amb amics i fills d'amics seus. La tornada, de nit, era lànguïda, amb l'energia justa per advertir les línies discontinües sobre l'asfalt, el reflex del panell de símbols al rostre de mon pare. Em quedava adormit fins a l'entrada del poble, els revolts i fanals del qual ja reconeixia, i si no hi havia deures pendents ni necessitat de sopar em duïen en braços cap al llit deliciosament fred.

Onze anys així, sense defallir.

No és estrany, idò, que quan hi va haver diners per fer-se la casa d'estiueig no van dubtar a construir-la a na Morlanda, a pocs quilòmetres del port natural de Manacor.

El lloc era una petita joia, amb una cala ampla, tota de roques, oberta cap a migjorn a la mar gran, plena de fauna que entre tots vam espoliar. Hi havia una pedrera relictada de cantons de marès, un talaiot, un niu de metralladores, coves i racons abundants per construir cabanyes. Nius de vespes, tortugues, figures de moro. Ratapinyades i formigues vermelles. Quan a finals d'agost feia una barrumbada sortien les caragoles dels solars oberts. Senties els dragons al vespre al corral, els grills, òlibes. Un dia era tan llarg com l'estiu.

Ni em vaig assabentar del procés d'aixecament

de la casa. Només record que un dia vaig caure d'esquena pel buit de l'escala en obres i vaig pensar que em quedava paralític (la meva obsessió infantil). Com que qualsevol proposta del meu germà i els de la seva edat era de vital importància, corria darrere d'ells per no quedar despenjat. Els imitava com podia, ells imitaven els de quinze anys, i així, un corrent ascendent d'imitacions. L'herba romania lignificada i t'escarrinxava les cames, els llagosts botaven com molles.

Record el cel altíssim irradiant massa claror; o el consol del capvespre, que semblava esmoreir la remor de la cala cedint lloc als ocells crepusculars. No existia un dia lleig, o no hi havia temps per pensar-hi. De forma imprevista la mar anava moguda i havíem d'ajustar els plans. Et senties com exposat sense estar desemparat, el voltant mutava davant els teus ulls però noltros jugàvem amb aquest caràcter canviant de la mar i el cel, com petits déus. Els insectes i els cornets eren esclaus nostres, no reconeixíem cap autoritat natural, la reserva ens pertanyia i ningú tenia pensat vigilar-nos. Ens havíem cregut el poder que teníem i allò va suposar dos anys d'innocència extra respecte als que estiuejaven a àrees més urbanes.

Quan vam acabar la casa feia poc que per allà encara s'hi semblava pastura, els vespres ens adormíem amb el so dels picarols de les ovelles que pasturaven sobre el talaiot mesclat amb les ones. No hi havia fanals, el carrer era de terra pitjada, quedava molt fins que no arribàs l'asfalt.

A la part posterior de la cala hi havia una urbanització justificada per una platja preciosa d'arena que combinava residències amb hotels. Els dos nuclis se tocaven però el seu estil vacacional, paral·lel i concentrat, els feia incompatibles. Als estrangers no els interessaven les roques, quan els vèiem en grup o per parelles teníem la sensació de formar part d'un escenari i mai ens hi relacionàvem.

A la cara contrària s'obria una espècie de badia, seguida de la costa discontinua i una ampla extensió de marina verge, feta de mata plana i coixinets de monja, que reafirmava l'esperit silvestre del barri, encara que només fos per proximitat. No convidava a jugar-hi. Al migdia hi reverberava la calor com un cràter. Des de ca nostra ho entreveies, l'aire tremolava sobre la capa verda, i la salvatgina, composta de tortugues i eriçons, se refugiava. Només les cigales s'hi trobaven a plaer. Un estadi superior d'hostilitat molt ben contrastat per les llanxes que se situaven al braç de mar que ens separava.

El cel nocturn, en canvi, estava arrebossat d'estels, allà, de satèl·lits i camins de foc que patinaven rectes en silenci, sense obstacles. Quina pena no haver-li donat més sentit i haver-ho ajornat de manera tan indolent quan encara captàvem l'alteritat en les coses. Després em contaren que la zona era indicada per trobades sobtades dels gais que passaven el dia a la petita platja nudista que hi ha, com un parc públic de Berlín en temps de repressió.

Quan compareixia la neboda d'uns veïnats o les seves amigues provàvem d'impressionar-les a les tenasses agafant eriçons de mar amb els dits arquejats com alicates. Els explicàvem que els negres eren mascles, que la resta es podien obrir i menjar-ne els ous rosats de dins, però poques vegades arribàvem tan lluny. Abundaven els relats de morenes que arrabassaven dits, de fideus urticants que s'havien de sortejar com mines a la guerra. A una un dia li vaig mostrar tot orgullós una enorme morca de verni que m'ocupava mitja planta del peu.

Trèiem exoesquelets i orelles de sal que ens quedàvem per a noltros, després botàvem d'una penya alta a la mar, pujant descalços per la part de darrere, un pic i un altre, per damunt les llaunes de cervesa i l'olor de pixum que deixaven els pescadors de roquer. A l'aire ens sentíem admirats, una competició de bots sense fi però amb tot el sentit, fins que la primera mare deia prou i començava la desfilada. I ningú es retirava pensant que havia fet un mal paper. Eren nines bones d'estimar, exòtiques, no en vaig conèixer cap que no m'agradàs molt, que no la veiés ja gairebé com una dona feta.

Què més? Només volia dir que vam tenir bastanta de sort i que més o manco ho vam saber aprofitar. Però que tampoc fèiem res inaudit. Només xerr de l'encant de les coses corrents. Quedaven per arribar les batudes d'escarabats, l'època de figues de moro, qualche Mundial. I les cabanyes. Topar-se ara amb una cabanya és una alegre sorpresa, són rares de veure i les poques continuen construïdes dels matei-

xos materials de sempre: fulles de fasser, espigues seques de donarda, fil d'estendre, cortines de cuina. A dins, una capsa mal amagada que contenia caramels fusos, tebeos maltractats o bocins de quars. Una vegada a cobert, el millor que podia passar era que plugués, et quedaves paralizat escoltant les gotes contra les fulles. Malgrat l'evidència de l'aigua que entrava senties que podies confiar en aquell refugi.

Per jo tenen gran valor i és una de les darreres coses que destrossaria, però, en canvi, les nostres sempre compareixien esbucades. No ho enteníem, les fèiem per durar eternament i a la tardor següent ja tenien un aspecte desolador. La meitat del sostre de fulles estava dispers o no hi era. Les roques que havien fet de paret i n'havíem observat amb deteniment les vetes i les enfonyades tornaven a confondre's amb les altres, de nou al descobert. El paisatge de mar i roca actuava com un àcid, dins la nostra escala no teníem cap forma de deixar petjada.

Fa dos estius vaig veure una pel·lícula domèstica filmada a na Morlanda durant els anys que dic. Hi sortim tots. Els pares, els padrins morts, els fills dels veïnats eternament majors. Anava de les festes de la cala i la cinta s'havia gravat a finals d'agost, un dia lleig de vent i ones. Surt el pal ensabonat horitzontal al Pontet, una cua de nins que proven d'arribar al gall de l'extrem abans de caure dins l'aigua. Després ens veuen a tots disfressats a la improvisada, de pirata, de dona, de siurell, agrupats per bandes reduïdes fent passades davant el càmera. Les festes només

duraven un dia, després del sopar comunitari i la rifa tothom es retirava i sols quedàvem noltros, que posàvem cintes i ballàvem sense caure que el dia acabava.

Cada estiu succeïa l'anterior i la percepció sofria canvis, afegint o restant possibilitats, com si hagués de compensar el rastre que la cala deixava en jo a mesura que em feia gran. I encara va passar temps abans d'endevinar el caràcter impenetrable i neutral de la cala lligat al que anava deixant enrere. La prova definitiva que em va descobrir la falsa il·lusió d'immunitat d'aquell entorn privilegiat va venir, malauradament, a través de la mort d'en Míchel, un amic especial que teníem a na Morlanda.

Els Nigorra tenien tres fills, més grans que noltros. Durant l'hivern vivien a Ciutat, una família molt devota i un pèl antiquada, amb un sentit del veïnatge extraordinari. Quasi tots eren o havien de ser advocats, a Deusto, i dins la casa es xerrava en castellà. El pare sempre em va recordar un mariner retirat, amb aquella barba blanca damunt les galtes; abans de pegar un capfíco feia dues bromes i se senyava. L'home també em fa pensar en el padrí Serra, amb uns ulls encesos que combinaven estadis de bon humor i intransigència amb la mateixa intensitat. La seva dona, en canvi, era de salut crònicament delicada, amb els nirvis aplanats i una veu fluixa sense alteracions. El seu xalet estava a la zona més apartada de la urbanització, amb vistes esplèndides de la mar obscura, mirant, darrere l'horitzó, cap a Algèria, si això fos

possible. El més freqüent era trobar-los allà, fent la seva vida, amb els tres fills actius, sobretot el d'enmig, en Miquel, el nostre preferit.

Tots els veïnats de la cala adoraven sense excepció en Michel, que és com li dèiem; els pares consideraven que cap altre al·lot podia resultar de millor influència per a uns infants que se li entregaven amb total confiança. Tenia nou o deu anys més, no ho sé cert, però molts, per noltros: era alt, atractiu, atlètic, amb el cabell arrissat i uns ulls rodons que ell obria encara més per burlar-se de com d'ignorants érem (de fet, només n'obria un, d'ull, i alçava la cella, amb els llavis ben tancats, un gest desarmant i molt còmic). Quan pens en ell la sensació que em ve és d'algué més immune de l'habitual als efectes de l'escorren-tia del temps. Es mostrava encantador i educat allà on anava però no de manera obsequiosa ni postissa. Transmetia alegria genuïna en tot el que feia i semblava interessar-se per qualsevol cosa que passàs o hagués passat al món, i més enllà d'aquest.

Ens solia convidar els vespres clars a anar a mirar amb el seu telescopi, al qual, a diferència de tots els que he vist a altres cases, li treia el suc; xerrava dels circs de la lluna, dels cúmuls d'estels, de les gegants vermelles i les nanes blanques com un divulgador científic ansiós de més coneixement. Era una persona capaç. No necessit exagerar els dots que posseïa. Quan va aparèixer el Halley, en Michel, que devia tenir devuit anys, va calcular pel seu compte el moment exacte en què el cometa passaria més a prop de l'òrbita del planeta, i això que era de lletres.

Un altre dia el vaig trobar estudiant les operacions per instal·lar un rellotge de sol a la paret; jo li vaig dir que era molt fàcil, bastava mirar el recorregut de l'ombra del bastó durant un dia i anar fent marques a les hores en punt, no? En fi. Si no ho va resoldre va ser per qüestions pràctiques, com no disposar del mur adequat.

La seva combinació era molt peculiar, semblava un actor que gaudia veritablement de les múltiples vocacions però que no tenia problemes per gastar les hores, senzillament, fent-ho passar bé als altres. Una persona entregada que es repartia a si mateix en un ample radi, cosa que explicaria la quantitat d'hores que ens dedicava a noltros, un nins incordiosos que poc li devíem aportar, que ni a rivals arribàvem dels jocs físics i mentals a què ens desafiava. Així i tot, ens considerava amics seus. Cada hivern ens enviava una postal a Inca en què contava que a Deusto, la universitat on feia dret regida per la Companyia de Jesús, no hi havia els petits monstres de cala Morlanda.

El més normal és que la diferència d'edat entre ell i noltros hagués provocat una relació desigual, plena de reaccions de fàstic o de comentaris altius. Sí que era òbviament desigual, però sempre escollia trobar la manera de divertir-se quan compareixíem per ca seva i el tracte era dinàmic i positiu. Potser teníem dotzenes de formes per omplir el temps, però amb ell hi havia un al·licient afegit molt atractiu, era com posar un peu al món dels adults on només es gaudia de les coses bones.

Perquè, com l'admiràvem! Botava de cap de la punteta fent l'àngel i l'entrada neta. Conduïa un Seat 133 groc que era una passada. Li encantava xerrar de coses tan fascinants com la telepatia i la vida a altres planetes. Tenia un cosí de Llubí que era com ell i un pic van establir un rècord de passar-se la pilota amb el cap i quan a la fi els va caure es van tirar els dos en terra. Per als partits de futbol que muntàvem cada dos per tres ens solíem colar al jardí de can Tecó, jugava com un malabarista fent-se xilenes per damunt el cap i anava comentant el partit en clau radiofònica amb la seva millor paròdia *che* (llavors el rei era en Maradona). Tots volíem anar amb ell, clar.

I també podia resultar irònic i maliciós, com el pic que al bany, juntament amb el seu germà, em van fer beure aigua de valent. Però és ver que els nostres jocs junts tenien un punt de domesticitat, d'insistència en la fase innocent i gens descarats. No ens botàvem les regles, les referències d'una adolescència que ja estava al cap de cantó eren inexistent. Ell mateix era obedient, però ho era d'una forma alegre i despreocupada, i feia que aquella obediència (en realitat un aspecte que ni ens plantejàvem però que en altres persones podria semblar de submissió) ens resultàs una virtut sana sense més història que només es permeten els que tenen talent per ser com decideixen ser.

La seva família pivotava en ell i son pare i, per extensió, l'harmonia dins la cala, un dels aspectes que la

comunitat valorava més. Junts s'encarregaven de bona part de les festes, tradicionalment dedicades als jocs infantils i que era com un destil·lat dels millors moments. Record despertar-me el dissabte matí ansiós per la gimcana que havien preparat meticulosament, disposat a donar-ho tot. Durant el dia que duraven les festes el barri sencer es convertia en una gran àrea de joc reconeguda, i els adults, per convenció, s'aplicaven muntant les olles o la xocolatada. La complicitat amb en Míchel arribava al seu màxim i no el deixàvem en pau.

Els tres fills Nigorra van ser educats dins un ambient molt marcat de creença cristiana i tenc la sensació que això no es discutia ni es veia com una imposició. Ignor com va pesar als altres germans, però en el cas d'en Míchel, de qui amb els anys he conegut com d'alt aspirava i en quins termes va encarar la seva pròpia mort, no semblava condicionar-li l'esperit crític. Quan ara, més de vint anys després, vaig a ca seva, percepció una determinada formalitat que tenen en comú les llars devotes. Però a aquella edat, amb poca experiència al respecte —a casa no beneíem la taula ni res semblant—, no vaig detectar res de la religiositat explícita dels frares de La Salle, que era l'únic que coneixia. A l'escola cada dilluns resàvem, a algunes aules veies un crist penjat a la paret, els frares vestien com si sempre haguessin estat vells i els mètodes didàctics i els càstigs que empraven eren anacrònics. Tot això quedava arraconat a na Morlanda i no seria en Míchel qui ens ho recordàs. La fe estava dins el seu argumentari intern, un aspecte que cultivava

per a ell, on percebia una veritat vàlida que li permetia enriquir les aptituds del seu talent.

El dia que mon pare va morir, un diumenge de desembre, va anar a cercar el nostre cosí Jaume i va conduir fins a Manacor. Era inaudit que el veiéssim durant l'hivern. Ens va entretenir el dia sencer, ens va dur a dinar i a jugar a bitlles. En cap moment ens va sermonejar ni ens va allisonar amb pomposes visions del que significaven per a un cristià les tragèdies vitals. En canvi, va aconseguir apartar-nos per moltes hores del drama que estava tenint lloc a casa. Va ser un gest que encara no he oblidat.

En termes acadèmics, era, com no podia ser d'una altra forma, brillant. Anava llançat cap a les altes promocions del món del dret, però, de manera cruel, va morir als vint-i-pocs anys. Sabíem que tenia un greu problema de feia temps, ho xerràvem inclús amb ell, com de passada, però sempre semblava que el següent estiu seria allà, vital i fort. Potser més que la seva mort, el que em va impactar amb major intensitat va ser el deteriorament físic del seu darrer any de vida, com se va esvaïr tanta salut de cop. Record la viva impressió en veure'l no tenir més que ossos, amb el coll inclinat i com cremat per mor de la radiació, i sentir la seva veu sepultada dins una afonia, ja perpètua i grisa.

El nostre estiu continuava endavant però en Míchel ja no podia baixar al bany. Quan l'anàvem a cercar, cautelosos, son pare ens deia que necessitava descansar, que no li podia ferir el sol. Aquell darrer

estiu va ser amarg i quasi no en conserv cap record. Tenc una imatge d'ell i la seva família dirigint-se el dissabte horabaixa a la capella de la cala, tot digne però ja com un esperit, un esperit alt, a correspondre com tocava la seva religió en aquella darrera etapa.

No sé si ens vam acomiadar, si li diguérem que l'aniríem a veure. Jo no ho vaig fer, m'estava convertint en un adolescent curt de mires i vaig deixar que el temps passàs. Noltros ja ens havíem traslladat a Manacor quan va morir, al febrer següent, el dia de l'aniversari d'una companya de l'institut que m'agradava.